

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту у виробничій сфері

СОВА ЯРОСЛАВ ОЛЕКСІЙОВИЧ

УДК 330.34:658+334.012.64

ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ
БЕЗПЕКОЮ СУБ'ЄКТА МАЛОГО БІЗНЕСУ, НА ПРИКЛАДІ ТОВ «АТ-2015»

Спеціальність 073 – Менеджмент

АВТОРЕФЕРАТ
наукової роботи на здобуття кваліфікації магістра

Тернопіль – 2018

Робота виконана на кафедрі менеджменту у виробничій сфері факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор наук з державного управління, професор
Рудакевич Марія Іванівна,
кафедра менеджменту у виробничій сфері
факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя

Рецензент:

кандидат технічних наук, доцент
Стойко Ігор Іванович,
кафедра менеджменту інноваційної діяльності та
підприємництва факультету економіки та
менеджменту Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя

Захист відбудеться «20» лютого 2018 р. о 9⁰⁰ год. на засіданні екзаменаційної комісії у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя

Науковий керівник

М.І. Рудакевич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми зумовлена тим, що в сучасних умовах питання управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів, які розкривають базові аспекти використання відповідних принципів, форм, методів та інструментів для підвищення ефективності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів; запровадження безпечних фінансових інструментів з метою здійснення обґрунтування економічної доцільності проведення емісії та необхідності інвестицій у цінні папери, є надзвичайно актуальними. Значної актуальності в межах управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів набуває формування дієвої системи її оцінювання та моніторингу, що створює передумови вчасного та адекватно реагування, а також нівелювання загроз, що виникають.

Отже, вищенаведене розкриває актуальність обраної теми магістерської роботи, яка має назву «Дослідження системи управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта малого бізнесу, на прикладі ТОВ «АТ-2015».

Метою дипломної магістерської роботи є дослідження теоретичних та прикладних аспектів підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Для досягнення поставленої мети в дипломній магістерській роботі визначено ряд взаємопов'язаних **завдань**, основними з яких є:

- дослідити теоретико-методичні засади формування та забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;
- проаналізувати сутність та основні принципи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства;
- виокремити основні аспекти державного регулювання діяльності підприємств у забезпеченні фінансово-економічної безпеки;
- здійснити аналіз виробничо-господарської діяльності та системи управління фінансово-економічною безпекою ТОВ «АТ-2015»;
- провести дослідження технологічних особливостей діяльності підприємства;
- розрахувати основні індикатори фінансово-економічної безпеки ТОВ «АТ-2015»;
- провести моделювання та формування оптимальної системи забезпечення економічної безпеки ТОВ «АТ-2015»;
- здійснити моніторинг стану економічної безпеки підприємства та складання карти функціонального аналізу;
- провести економічне обґрунтування доцільності підвищення рівня фінансової безпеки ТОВ «АТ-2015» шляхом автоматизування обліку гуртового товарообігу;

– обґрунтувати перспективи виходу досліджуваного підприємства на ринки європейських країн.

Об’єктом дослідження є процес управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні засади управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дослідження становлять загальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з питань забезпечення фінансово-економічної безпеки, управління проектами, стратегічного менеджменту, економіки підприємства. У магістерській роботі використано загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: теорії систем і системного аналізу – для ідентифікації чинників впливу зовнішнього середовища на процеси забезпечення економічної безпеки діяльності підприємства; методу порівняння – для уточнення понятійно-категоріального апарату, оцінювання та впорядкування підходів щодо структуризації категорій економічної безпеки, аналізу діяльності сфери малого та середнього бізнесу України; економіко-статистичного й порівняльного аналізу – для виявлення тенденцій розвитку і структурних змін у діяльності тютюнової галузі у цілому та досліджуваної компанії зокрема; факторного та логічного аналізу – при діагностуванні та структуризації факторів впливу, ідентифікації проблем управління ресурсами досліджуваного підприємства; графічний – для візуалізації результатів дослідження; узагальнення – для обґрунтування ефективності удосконалення системи управління процесами забезпечення економічної безпеки; абстрактно-логічний – для здійснення теоретичних узагальнень і формування висновків за результатами дослідження.

Джерела дослідження. Інформаційною базою дослідження слугували матеріали праць українських і зарубіжних науковців, інформація державних органів статистики, законодавчі та нормативні документи з питань регулювання економіки й тютюнової галузі, звітно-статистичні дані досліджуваного підприємства, аналітичні публікації в науковій і спеціалізованій літературі, а також матеріали спостережень та опитувань, що їх організував автор.

Наукова новизна отриманих результатів. Наукова новизна дипломної магістерської роботи полягає у дослідженні теоретико-методичних засад, розробленні практичних рекомендацій та обґрунтуванні економічного ефекту заходів, спрямованих на підвищення рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробленні проектних пропозицій щодо здійснення моніторингу стану економічної безпеки підприємства та складання карти функціонального аналізу, підвищення рівня фінансової безпеки ТОВ «АТ-2015» шляхом

автоматизування обліку гуртового товарообігу та обґрунтування перспектив виходу ТОВ «АТ-2015» на ринки європейських країн.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломної магістерської роботи доповідались та отримали позитивну оцінку на V Всеукраїнській студентській конференції «Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки і практики» (м. Суми, 25–26 травня 2017 року).

Структура й обсяг дипломної магістерської роботи. Дипломна магістерська робота складається зі вступу, семи розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 170 сторінок комп'ютерного тексту, вона містить 41 таблицю і 21 рисунок, 3 додатки, список використаних джерел із 98 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «Теоретичні засади формування системи економічної безпеки суб'єктів малого бізнесу» досліджено економічну сутність малого підприємництва та його роль у забезпеченні національної економічної безпеки, виокремлено особливості формування понятійного апарату науки про економічну безпеку малого підприємства, розглянуто основні принципи забезпечення фінансово-економічної безпеки малого підприємства.

Результати проведених досліджень засвідчили, що здійснення діяльності із забезпечення фінансової складової економічної безпеки потребує чіткого дотримання принципів, покладених в основу функціонування фінансової підсистеми діяльності малого підприємства. Тому пропонуємо виокремити ряд основних принципів забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єкта малого бізнесу. Принцип законності полягає в тому, що система фінансово-економічної безпеки повинна будуватися і здійснювати свою діяльність виключно в правовому полі на основі нормативно-правових документів українського законодавства із застосуванням дозволених методів та засобів її забезпечення. Принцип економічної доцільності полягає в тому, що система фінансово-економічної безпеки повинна будуватися з урахуванням можливих втрат малого підприємства у зв'язку з реалізацією реальних або потенційних загроз чи ризиків, а також наявності фінансових ресурсів. Видатки на створення системи фінансово-економічної повинні покриватися прибутком, який отримано підприємством в результаті протидії загрозам та ризикам. Принцип комплексності полягає в тому, що при забезпеченні фінансово-економічної безпеки здійснюється взаємодія між спеціалістами штатної служби та співробітниками інших структурних підрозділів малого підприємства або зовнішніми суб'єктами забезпечення фінансово-економічної безпеки. Принцип

своєчасності полягає в тому, що система фінансово-економічної безпеки повинна негайно реагувати на небезпеки, загрози та ризики. При цьому пріоритетність надається превентивним діям з метою недопущення реалізації потенційно можливих загроз. Принцип безперервності полягає в тому, що система забезпечення фінансово-економічної безпеки малого підприємства повинна мати безперервний характер. Це обумовлюється тим, що в умовах ринкової економіки небезпеки, загрози та ризики носять перманентний характер. Принцип спеціалізації і професіоналізму полягає в тому, що спеціалісти підрозділу безпеки повинні мати високий професійний рівень та спеціальну підготовку в різних сферах забезпечення фінансово-економічної безпеки. Принцип активності полягає в тому, що система фінансово-економічної безпеки малого підприємства повинна завжди працювати у активному режимі та спрямовувати свої зусилля на протидію всім загрозам, ризикам і небезпекам в зовнішньому та внутрішньому середовищі малого підприємства. Принцип закритості і гласності полягає в тому, що система фінансово-економічної безпеки повинна працювати гласно.

Досліджено, що директор (власник) малого підприємства, керівники структурних підрозділів, а також трудовий колектив повинні постійно інформуватися спеціалістами служби безпеки про загрози та ризики і своєчасно отримувати рекомендації щодо протидії ним. В окремих випадках діяльність щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки може носити конспіративний (закритий) характер. У такому випадку визначається порядок контролю з боку директора (власника) малого підприємства за їхньою діяльністю.

Результати проведених досліджень дозволяють зробити висновок, що система фінансово-економічної безпеки ефективна, коли вона є керованою, тобто підтримується її стабільне функціонування на всіх рівнях, з метою упередження (недопущення) прорахунків в управлінні сталим розвитком малого підприємства, витоку конфіденційної економічної інформації, порушення комерційної таємниці, економічних диверсій тощо. Для ефективного функціонування системи фінансово-економічної безпеки малого підприємства необхідне її належне забезпечення, що потребує системного підходу у формуванні.

Критичний аналіз наукових поглядів на сутнісне наповнення категорії “забезпечення фінансово-економічної безпеки” дозволив виділити два підходи до її розуміння:

- 1) механізм вироблення, перетворення та реалізації стратегії і тактики у сфері фінансово-економічної безпеки за допомогою координованої діяльності державних і недержавних структур;
- 2) сукупність організаційно об'єднаних органів управління, сил та засобів, призначених для вирішення завдань щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки малого підприємства.

Не знижуючи вагу наукових досліджень щодо обґрунтування сутності забезпечення фінансово-економічної безпеки, вважаємо за необхідне підкреслити вартісну складову такого забезпечення, яка полягає у взаємодії внутрішніх і зовнішніх суб'єктів забезпечення фінансово-

економічної безпеки, об'єднаних загальними цілями щодо протидії небезпекам та загрозам з метою збільшення вартості капіталу малого підприємства.

Отже, під забезпеченням фінансово-економічної безпеки малого підприємства пропонуємо розуміти реалізацію сукупності взаємопов'язаних і взаємообумовлених дій суб'єктів підприємницької діяльності із формування такого механізму управління процесами залучення ресурсів та їх перетворенням у суспільно корисні продукти, який, поряд із виробничими, містить методи й технології ефективної взаємодії з усіма групами зацікавлених осіб для протидії реальним і потенційним загрозам середовища господарювання, завдяки чому формується (підтримується) достатній рівень фінансово-економічної безпеки малого підприємства, що дає йому змогу функціонувати на ринку і розвивати свої ринкові можливості поряд з великими підприємствами і потужними корпораціями; таке уточнення дозволить підвищити ступінь обґрунтованості управлінських рішень у питаннях підтримання фінансово-економічної безпеки малого підприємства.

У другому розділі «Аналіз виробничо-господарської діяльності та системи управління фінансово-економічною безпекою ТОВ «АТ-2015» проведено загальну характеристику досліджуваного підприємства та процесу його виробничої діяльності, досліджено технологічні особливості діяльності підприємства, здійснено розрахунок індикаторів фінансово-економічної безпеки ТОВ «АТ-2015».

Досліджено, що основними видами діяльності підприємства є ферментація тютюну та виготовлення тютюнових виробів. Організаційна структура управління підприємства є лінійною. Вищим органом товариства є збори учасників, які складаються з учасників товариства, або призначених ними представників. Виконавчий орган очолює директор, якому підпорядковуються заступник директора з охорони праці, заступник з виробництва, начальники технічної служби та відділу збуту, а також головний бухгалтер.

Результати проведеного аналізу основних техніко-економічних показників свідчать про нерівномірність розвитку досліджуваного підприємства в динаміці 2015-2017 років. Можемо спостерігати зростання обсягу чистого доходу ТОВ «АТ-2015» у 2016 році, проте має місце зниження цього показника у динаміці 2016-2017 років. Таку ж тенденцію спостерігаємо щодо обсягу чистого прибутку підприємства: у динаміці 2015-2016 років він зріс, проте у динаміці 2016-2017 років даний індикатор зазнав зниження на 560 тис. грн. Такі явища свідчать про окремі проблемні моменти у діяльності ТОВ «АТ-2015».

Аналізуючи фінансові надходження досліджуваного підприємства, можемо бачити збільшення чистого доходу від реалізації продукції у 2016 році, проте суттєве зниження показника у 1 півріччі 2017 року. Схожа динаміка спостерігається по інших фінансових надходженнях. Щодо

фінансових витрат, то позитивною є тенденція до зниження собівартості продукції у 1 півріччі 2017 року. Проте можемо спостерігати зростання обсягу інших операційних витрат. Такі суперечливі тенденції розвитку досліджуваного підприємства свідчать про окремі проблемні моменти та потребу змін. У динаміці 2016-2017 років мало місце зменшення обсягу чистого доходу від реалізації продукції ТОВ «АТ-2015», збільшення обсягу інших операційних доходів та зростання обсягу інших доходів. В загальному сумарний обсяг чистого доходу досліджуваного підприємства у динаміці 2016/2017 років знизився на більш ніж 2 млн. грн., що склало 11,5%.

Чисельність адміністративно-управлінського персоналу досліджуваного підприємства у 2017 році зменшилась на 1 особу, змінилася його структура. У загальній чисельності промислово-виробничого персоналу ТОВ «АТ-2015» зростає частка допоміжного персоналу та знизилася частка адміністративно-управлінського персоналу. Із проведеного аналізу можна визначити, що спостерігається тенденція до збільшення середньооблікової чисельності персоналу підприємства, також можемо спостерігати зниження плинності кадрів. Про це свідчать від'ємні відхилення відносних значень коефіцієнта обороту щодо прийому та коефіцієнта плинності кадрів. Така тенденція є позитивним явищем, оскільки зменшення плинності підвищує кваліфікаційний рівень кадрового потенціалу ТОВ «АТ-2015».

У третьому розділі «Моделювання та формування оптимальної системи забезпечення економічної безпеки ТОВ «АТ-2015» було обґрунтовано доцільність проведення моніторингу стану економічної безпеки підприємства та складання карти функціонального аналізу, запропоновано здійснити підвищення рівня фінансової безпеки ТОВ «АТ-2015» шляхом автоматизування обліку гуртового товарообігу, проведено обґрунтування перспектив виходу ТОВ «АТ-2015» на ринки європейських країн.

З метою здійснення оперативної діагностики стану фінансово-економічної безпеки досліджуваного підприємства у роботі запропоновано створити окремий структурний підрозділ, у повноваження якого входило б проведення діагностики стану фінансово-економічної безпеки підприємства. Сума початкових витрат на створення відділу економічної безпеки ТОВ «АТ-2015» складатиме 52 тис. грн. Розраховані показники результативності розробленого проекту свідчать про доцільність його реалізації. Так, додатковий фінансовий дохід від реалізації продукції підприємства після створення відділу економічної безпеки прогнозується у розмірі 1690,5 тис. грн. за 5 років реалізації проекту, а величина чистого прибутку зростатиме щороку. Такі показники як чиста теперішня вартість, період окупності та індекс прибутковості також свідчать про доцільність реалізації проекту створення відділу економічної безпеки ТОВ «АТ-2015».

Досить актуальним для підвищення рівня фінансово-економічної безпеки ТОВ «АТ-2015» є обґрунтування доцільності використання комп'ютерних технологій для обліку гуртового

товарообігу підприємства. Основною класифікаційною ознакою автоматизованих програм формування бухгалтерського балансу залишається їхня орієнтація на розмір підприємства і склад виконуваних ним функцій. Накопичений досвід складання і застосування програм комп'ютеризації формування бухгалтерського балансу дозволив нам виділити кілька їх основних груп. Проте через поділ облікових робіт між співробітниками ТОВ «АТ-2015» базова версія застосовуваної програми не дає можливості скористатися її перевагами повною мірою. Тому автором представленої роботи спільно із аналітиками технічної служби досліджуваного підприємства розроблено програму автоматизації обліку товарів ТОВ «АТ-2015». Розраховано, що загальна сума початкових витрат проекту складе 17 тис. грн. Із приведених розрахунків можемо зробити висновок, що вже у перший рік реалізації проекту підприємство буде отримувати чистий прибуток. За п'ять років впровадження проектних рішень прогнозується отримати чистий прибуток у розмірі 92,54 тис. грн.

Одним із шляхів підвищення рівня фінансово-економічної безпеки є вихід досліджуваного підприємства на міжнародний ринок. З метою визначення основних перешкод виходу досліджуваного підприємства на міжнародні ринки автором представленої роботи було проведення експертне опитування. Досліджено що основними перешкодами для виходу ТОВ «АТ-2015» на міжнародний ринок на думку експертів є такі проблеми: співвідношення «ціна–якість» у позиціонуванні товарів підприємства на європейському ринку та створення системи комунікацій з європейським ринком. На основі проведеного дослідження автором представленої роботи спільно з експертами було визначено орієнтовний обсяг початкових та прогнозованих річних поточних витрат досліджуваного підприємства для здійснення його виходу на міжнародний ринок. Основними початковими витратами проекту є витрати на подолання мовного бар'єру та вивчення міжнародних правил оплати.

На основі визначених витрат та прогнозованих обсягів збуту продукції ТОВ «АТ-2015» на міжнародному ринку було розраховано показники очікуваної прибутковості експортної діяльності досліджуваного підприємства. Внаслідок реалізації проекту можемо спостерігати зростання прогнозних показників прибутковості підприємства у динаміці п'яти років реалізації проекту. Грошові потоки підприємства зростатимуть також за рахунок відшкодування податку на додану вартість. Побудована лінія тренду свідчить про стійку динаміку зростання показників прибутковості проекту. Таким чином, можемо зазначити, що ТОВ «АТ-2015» має усі передумови та можливості для проведення ефективної експортної діяльності з метою підвищення його фінансово-економічної безпеки.

У четвертому розділі «Спеціальна частина» проведено аналіз ринку тютюнової продукції України, а також визначено юридичні аспекти створення та функціонування товариств з обмеженою відповідальністю.

У п'ятому розділі «Обґрунтування економічної ефективності» здійснено розрахунок ефективності проекту проведення моніторингу стану економічної безпеки підприємства та складання карти функціонального аналізу, обґрунтовано економічну доцільність автоматизування обліку гуртового товарообігу, проведено обґрунтування перспектив виходу ТОВ «АТ-2015» на ринки європейських країн.

У шостому розділі «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» здійснено загальний огляд процесів охорони праці на підприємстві, проведено аналіз охорони праці на ТОВ «АТ-2015», а також досліджено важливі аспекти підвищення стійкості роботи досліджуваного підприємства під час надзвичайних ситуацій воєнного та мирного часу.

У сьомому розділі «Екологія» досліджено основні аспекти забезпечення екологічної безпеки промислових підприємств, виокремлено принципи екологізації виробництва.

ВИСНОВКИ

Отже, у представленій дипломній магістерській роботі досліджено теоретичні засади та практичні аспекти функціонування системи фінансово-економічної безпеки підприємства.

Вивчення особливостей еволюції поняття економічної безпеки підприємства дозволяє зробити висновок, що наслідком зміни сфер і способів державного регулювання діяльності підприємств є значне посилення впливу зовнішнього середовища, перетворення його в головний фактор, що обумовлює стратегію і ділову політику підприємств. Аналіз праць вітчизняних науковців засвідчив, що фінансово-економічну безпеку підприємства можна розглядати як практичне використання ефективних принципів сучасного менеджменту та своєчасну реакцію на зміни в зовнішньому середовищі, що забезпечують адаптацію підприємства до умов його існування.

Досліджено, що організація фінансово-економічної безпеки підприємства, як правило, здійснюється за окремими функціональними складовими. Державне регулювання в кожній з розглянутих складових має на меті дотримання визначених інтересів. При цьому слід зазначити, що інтереси держави і підприємства не завжди збігаються. Унаслідок розбіжності державних інтересів і інтересів окремого підприємства або групи підприємств, сформованої по ряду ознак (наприклад, галузева приналежність або регіональне розташування, форма власності, організаційно-правова форма діяльності, масштаб діяльності і т.п.), можна стверджувати, що державне регулювання діяльності підприємств має як позитивні, так і негативні прояви.

Таким чином визначено, що державне регулювання діяльності підприємств здійснює значний вплив на фінансово-економічну безпеку підприємства, причому цей вплив далеко не завжди позитивний. Зміна правил гри може значно вплинути на економічну безпеку як підсиливши її, так і ослабивши.

У представленій роботі здійснено аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «АТ-2015». Досліджено, що товариство з обмеженою відповідальністю «АТ-2015» створено відповідно до законів України «Про господарські товариства», «Про власність» та «Про підприємництво», Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України та іншого чинного законодавства України. Головною метою діяльності товариства є отримання прибутку шляхом виробництва, придбання сільськогосподарської та тваринної продукції, птиці, її переробки, реалізації та здійснення інших видів діяльності.

Результати проведеного аналізу свідчать про нерівномірність розвитку досліджуваного підприємства в динаміці 2015-2017 років, зокрема можемо спостерігати зростання обсягу чистого доходу ТОВ «АТ-2015» у 2016 році на 6519,3 тис. грн., що склало 57,15%, проте має місце зниження цього показника у динаміці 2016-2017 років на 2080 тис. грн., що склало 11,6%; у динаміці 2015-2016 років зріс обсяг валового прибутку на 1409,1 тис. грн. Даний показник зазнав зростання і в динаміці 2016-2017 років на 310,5 тис. грн., що склало 15,49%; дещо іншу тенденцію спостерігаємо щодо обсягу чистого прибутку підприємства: у динаміці 2015-2016 років від зріс на 497,9 тис. грн., що становило 167,1%, проте у динаміці 2016-2017 років даний індикатор зазнав зниження на 560 тис. грн., що склало 70,4%; змінну тенденцію має обсяг вартості основних виробничих фондів виробничого підприємства. Отже, в загальному можемо зробити висновок про переважаючі позитивні тенденції розвитку ТОВ «АТ-2015» у динаміці 2015-2016 років та окремі проблемні моменти, пов'язані із зниженнями обсягу чистого прибутку підприємства у динаміці 2016-2017 років.

У роботі розроблено загальну схему проведення моніторингу рівня економічної безпеки ТОВ «АТ-2015». У процесі дослідження визначено, що ефективна система моніторингу рівня економічної безпеки підприємства дозволить своєчасно виявити чинники негативного впливу на виробничо-господарську діяльність підприємства ТОВ «АТ-2015» та розробити програмно-цільові заходи щодо усунення можливих загроз та факторів впливу. З метою оперативної діагностики стану економічної безпеки фірми у роботі запропоновано та обґрунтовано економічну доцільність створення окремого структурного підрозділу: відділу економічної безпеки та доведено ефективність діяльності такого підрозділу.

Результати проведених досліджень засвідчили, що досить актуальним для оптимізування товарного асортименту ТОВ «АТ-2015» є обґрунтування доцільності використання комп'ютерних технологій для обліку гуртового товарообігу підприємства. Досліджено, що вихід на європейський

ринок для ТОВ «АТ-2015» в умовах світової фінансової кризи та істотного зниження платоспроможності споживачів на внутрішньому ринку є доволі актуальним питанням. Тому з метою визначення основних перешкод виходу досліджуваного підприємства на міжнародні ринки автором представленої роботи було проведення експертне опитування. На основі проведеного дослідження автором представленої роботи спільно з експертами було визначено орієнтовний обсяг початкових та прогнозованих річних поточних витрат досліджуваного підприємства для здійснення його виходу на міжнародний ринок, а також розраховано показники очікуваної прибутковості експортної діяльності досліджуваного підприємства. Результати проведених розрахунків засвідчили доцільність реалізації проекту виходу ТОВ «АТ-2015» на міжнародний ринок.

Список опублікованих праць за темою дипломної магістерської роботи

1. Сова Я. Дослідження важливих аспектів проблематики фінансово-економічної безпеки підприємства / Я.О. Сова // Соціально-економічний розвиток України та її регіонів: проблеми науки і практики: збірник матеріалів V Всеукраїнській студентській конференції (м. Суми, 25–26 травня 2017 року). – Сумський державний університет. – Суми: СумДУ, 2017. – С. 24-26.

АНОТАЦІЯ

Сова Я.О. Дослідження системи управління фінансово-економічною безпекою суб'єкта малого бізнесу, на прикладі ТОВ «АТ-2015» [Рукопис]: комплексна дипломна робота на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 073 / Ярослав Олексійович Сова; ТНТУ. – Тернопіль: [б. в.], 2018. – 170 с.

Магістерська робота: 170 с., 21 рис., 41 табл., 3 додатки, 98 літературних джерел.

Об'єкт дослідження – процес управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

Метою роботи є дослідження теоретичних та прикладних аспектів підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження – економіко-статистичного, системного та порівняльного аналізу, метод експертного опитування, діалектичного пізнання, економічного синтезу.

Розроблено проектні рішення щодо здійснення моніторингу стану економічної безпеки підприємства та складання карти функціонального аналізу, підвищення рівня фінансової безпеки ТОВ «АТ-2015» шляхом автоматизування обліку гуртового товарообігу та обґрунтування перспектив виходу ТОВ «АТ-2015» на ринки європейських країн. Результати дослідження впроваджено у діяльність ТОВ «АТ-2015».

Ключові слова: управління фінансово-економічною безпекою, індикатори, моніторинг, удосконалення системи, виробничо-господарська діяльність, ресурсне забезпечення, порогове значення.

ABSTRACTS

Sova Y.O. Investigation of the financial and economic security management system of a small business entity LLC “AT-2015” [Manuscript]: comprehensive thesis for obtaining the qualification master's degree in 073 / Yaroslav Sova; TNTU. - Ternopil [b. in.], 2018. - 170 p.

Diploma work: 170 pages, 21 figures, 41 tables, 3 appendixes, 98 references.

The Object of Investigation – process of enterprise’s financial and economic security managing.

The Aim of the Work is a study of theoretical and applied aspects of improving the financial and economic security of the enterprise.

Research methods – economic and statistical, and comparative analysis, expert survey method, dialectical knowledge, economic synthesis.

Creating decisions were made to monitor the state of economic security of the enterprise and to compile a functional analysis map, to increase the level of financial security of JSC AT-2015 by automating the accounting of wholesale trade and justifying the prospects of the JSC "AT-2015" release to the markets of European countries. The results of the research were introduced into the activity of LLC "AT-2015".

Keywords: management of financial and economic security, indicators, monitoring, improvement of the system, production and economic activity, resource supply, threshold value.